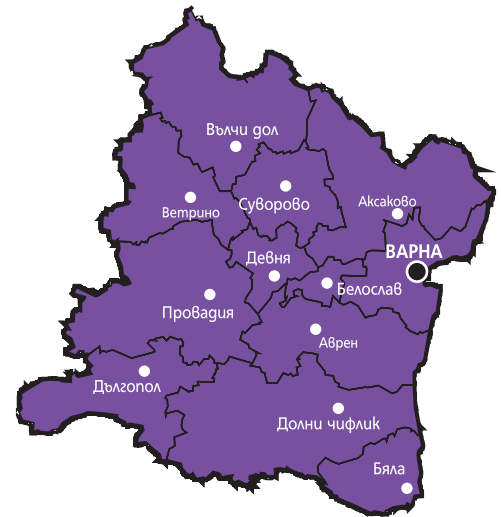

Варна

Население (2013)	473 745
Територия (кв. км)	3 819,5
Брой на населените места	159
Относителен дял на населението в градовете (%)	83,8

Общ преглед

Брутното производство на глава от населението в област Варна е третото най-високо в България през 2011 година. Най-значим дял в местната икономика има секторът на услугите, а селското стопанство формира само 3,1% от брутната добавена стойност. През последната година пазарът на труда за първи път бележи обрат на негативните тенденции от периода 2009-2012 г., като през 2013 г. безработицата и заетостта почти достигат средните за страната стойности.

Демографската ситуация в областта е по-добра от общата за страната, което е обусловено от по-високите коефициенти на естествен и механичен прираст, както и от по-бавното застаряване на населението в сравнение с останалата част от страната.

Делът на висшистите сред населението е по-висок от средния за страната, а условията в областта успяват да задържат повече медицински кадри на фона на острата липса на специалисти в повечето области.

Варна заема второ място по обем на вредните емисии в атмосферата, като големите емисионни източници са няколко големи предприятия в агломерацията Варна-Девня.

Икономика

През 2011 г. област Варна има третият по размер БВП на глава от населението с 10 270 лв. след София (столица) с 23 256 лв. и Софийска област с 11 338 лева. Структурата на икономиката на областта е сходна с общата за страната, като през 2011 г. селското стопанство заема дял от 3,1% в брутната добавена стойност (при 5,4% за страната), индустрията – 31,2% (при 30,5% за страната), а услугите – 65,7% (при 64,1% за страната). Средногодишните коефициенти на безработица и заетост на населението на 15 и повече навършени години също не се различават значително от средното равнище в страната. През 2013 г. тези коефициенти имат стойности от съответно 13,7% и 47% при 12,9% и 46,9% съответно за страната. След като през 2012 г. област Варна достигна коефициент на безработица от 16,4% (при 12,3% средно за страната тогава) и коефициент на заетост от 44,2% (при 46,6% средно за страната тогава), пазарът на труда бележи обрат на негативните тенденции след 2009 г. и започва да се възстановява през 2013 година.

Чуждестранните преки инвестиции в област Варна продължават да са над средното равнище за страната, като към края на 2012 г. ЧПИ в предприятията от нефинансовия сектор достигат 3105,1 евро на човек с натрупване.

Към 31 януари 2014 г. стойността на изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми в област Варна са 357 лв. на човек или малко под средното ниво за страната от 379,8 лв. на човек. Първенци в усвояването на евросредства са общините Бяла (2181,8 лв./човек) и Белослав (2061,2 лв./човек), а с най-малко изплатени средства са общините Ветрино (83,3 лв./човек) и Дългопол (78,5 лв./човек).

Данъци и администрация

Оценката на бизнеса за работата и взаимодействието с областната и общинската администрация е 3 т. (по скала от 1 до 5), което е малко по-ниско от средното за страната – 3,1. Основната критика на бизнеса е насочена към бързината на обслужване и отзивчивостта на служителите. Възприятията на бизнеса за корупция в областта са по-негативни от средните за страната. Бизнесът споделя, че относително най-често се правят нерегламентирани плащания за промяна на местните регулации или наредби в услуга на определени бизнес интереси.

Размерите на включените в изследването местни данъци и такси са по-високи от средните стойности за страната, което може да се обясни с относително по-високата икономическа активност в областта. Изключение прави таксата за битови отпадъци на жилищни имоти на юридически лица, която традиционно е по-ниска от средните стойности за страната.

Област Варна получава 46,8 т. от максималните 82,4 т. в рейтинга за прозрачност на органите на местното самоуправление през 2014 г., изготвен от фондация „Програма достъп до информация“, което е над средното ниво за страната – 44,1 точки. С най-висок резултат в областта е община Варна с 50,3 т., а на дъното са общините Дългопол и Вълчидол с по 22,2 и 22,1 точки.

Инфраструктура

Инфраструктурата в област Варна е оценена високо. Пристанище Варна е най-голямото българско пристанище и е от ключово значение за развитието на икономиката на областта и на страната. Международното летище Варна пък е второто по-големина след това в София.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-висока от средната за страната – съответно 18,6 и 5,1 км на 100 кв.км територия при средни стойности за страната от 17,7 и 3,7 км /100 кв. км територия. От пътищата в областта 42,6% през 2013 г. са класифицирани като такива с добро качество на пътната настилка при 39,6% средно за страната. През последните четири години делът на пътищата в добро състояние значително се повишава след като през 2010 г. техният дял е бил 23,1%.

Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет през 2013 г. е 57,1 (при 53,7% за страната), а делът на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца, е 55,9% (при 56,2% за страната).

Демография

Въпреки че в страната е налице обща тенденция за намаляване на населението, неговият брой в област Варна се увеличава с 3% през последните десет години. За сравнение, средногодишното население в България спада с над 7% за същия период. Коефициентът на естествен прираст в областта е минус 2,4‰ през 2013 г. (при -5,2‰ средно за страната), като се влошава през последните четири години. За разлика от повечето области обаче негативният естествен прираст във Варна през

2010 г. се компенсира от положителен коефициент на механичен прираст, който нараства до 3,8% през 2013 г.

Относителният дял на населението в градовете през 2013 г. е 83,8% или с над 10 процентни пункта над този за страната. Това предопределя и сравнително по-високата гъстота на населението на областта спрямо територията на населените места.

По отношение на възрастовата зависимост област Варна също показва по-благоприятни резултати в сравнение със застаряването на населението в редица други области. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0-14 години е 116,8% (при средна стойност от 142,3% за страната), а към това на 15-64 години – 25,2% (при 29,3% средно). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15-19 г. към това на възраст 60-64 г. също е по-добро във Варна – 65,5% при 61,5% средно за страната през 2013 година. Това означава, че на всеки 100 души, които през следващите няколко години ще се оттеглят от пазара на труда във Варна, ще влязат 65 младежи.

Образование

Нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас е 76,9% през 2013 г. и е по-нисък от този показател за страната от 79,7%. Освен това е налице и намаляване на неговата стойност през последните години. Негативна е и динамиката на показателите по отношение на второгодиците и отпадналите от основното и средното образование. Относителният дял на второгодиците през 2013 г. е 1,2%, като се увеличава от 1% през 2012 г. За сравнение, в страната техният дял е 1% през 2013 г. Относителният дял на отпадналите ученици в област Варна нараства от 2,3% през 2011 г. до 2,6% през 2012 г., като също превишава средната стойност за страната. Висшето образование в областта е подпомогнато от пет университета и специализирани висши училища с над 30 хиляди студенти. Броят на студентите в колежи и университети на хиляда души от населението през 2013 г. е 70 при 40 средно за страната. Делът на висшистите сред населението на възраст 25-64 г. също е по-висок от средното за страната – 31,4% при 25,6% през 2013 г.

Здравеопазване

Варна е една от малкото области, които не страдат от остра липса на медицински специалисти по вътрешни болести и кардиология, а условията в областта успяват да задържат повече медицински кадри в сравнение с повечето други области в България. През 2013 г. постъпилите болни за лечение в МБАЛ са значително по-малко от средното за страната (177,7 на хиляда души население при 219,9 средно през 2013 г.), а коефициентът на детска смъртност в областта е един от най-ниските (4,2‰ при общ коефициент 7,3‰).

Делът на здравноосигурените лица намалява постоянно от 2009 г., когато те са 90,6%, и достигат 83,2% през 2013 година. Този дял е по-малък от общия за страната.

Социологическото проучване сред гражданите през месец май 2014 г. показва, че едва 25,9% от тях са пътували извън област Варна, за да получат медицински услуги през последните 12 месеца. Това е доста по-нисък процент от средния за страната, където 33,5% от гражданите са пътували по медицински причини извън областта, в която живеят.

Околна среда

Основните емисионни източници на вредни вещества в атмосферата са няколко големи предприятия в агломерацията Варна-Девня. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата в област Варна са близо четири пъти над средните за страната, или 1284 тона/кв. км, което поставя областта на второ място (след Стара Загора) по количество на тези вредни емисии през 2012 година.

Делът на населението в селища с обществена канализация е 86,1%, като 100% от отпадъчните води се отвеждат към пречиствателни станции, т.е. делът на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, също е 86,1%. По тези два показателя Варна се нарежда на второто най-високо място (след столицата) сред областите в страната.

Предвид високите емисии вредни вещества не е изненада, че гражданите на областта оценяват качеството на околната среда с по-ниска оценка от средната за страната (3,1 при средно 3,3 точки).

Социална среда

Социалната среда в област Варна е класифицирана като „незадоволителна“ основно заради относително по-големия брой на престъпленията срещу личността и собствеността и по-ограничената полезна жилищна площ в населените места. И двата показателя са обусловени от характера на

големия град, какъвто е Варна. Друг фактор, който предопределя сравнително недоброто класиране на областта в тази категория, е по-големият дял на населението, живеещо с материални лишения. През 2012 г. той е 47,9% (при средна стойност от 44,1% за страната), което представлява значително увеличение спрямо стойностите отпреди кризата (около 35%).

Варна предлага богата и разнообразна културна среда. В областта има два театъра, осем музея и три кина. По брой на посещения на театри и кина на човек от населението Варна е над средния показател за страната – през 2013 г. те са 1,4 на човек от средногодишното население спрямо 1,0 за страната. Нагласите за миграция към друга област като цяло са по-слабо разпространени сред населението в сравнение с миграционното поведение на населението в другите области.

Ключови показатели за област Варна

Показател/година	2009	2010	2011	2012	2013
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9 613	9 595	10270	n.a.	n.a.
Коефициент на заетост на населението над 15 години (%)	52,9	49,6	46,5	44,2	47,0
Коефициент на безработица на населението над 15 години (%)	4,3	8,2	10,3	16,4	13,7
Дял на бедните спрямо линията на бедността за областта (%)	21,6	24,4	22,7	n.a.	n.a.
Коефициент на възрастова зависимост (65+ към 15-64 г.), (%)	21,9	22,4	23,7	24,4	25,2
Коефициент на естествен прираст (‰)	0,5	-1,1	-1,5	-2,1	-2,4
Коефициент на механичен прираст (‰)	4,2	0,3	0,5	-0,2	3,8
Дял на населението с висше образование, 15-64 г. (%)	25,5	25,6	25,4	26,0	31,4
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	3,5	4,0	3,5	5,1	5,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,4	4,5	4,2	4,3
Дял на пътна настилка в добро състояние (%)	n.a.	23,1	36,7	39,0	42,6
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	28,4	28,1	40,1	51,3	57,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ (%)	84,4	84,8	85,1	86,1	n.a.
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,6	87,9	85,2	84,4	83,2
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	170,2	163,3	155,2	170,2	177,7
Средногодишен доход на лице от домакинство, лв.	4 020	3 735	3 739	4 306	4 912